

Az Egyesült Királyság és a Koronavírus

Mentőcsomag, vizsgálatok és a bűvös R

2020. március 12-én az egyébként jókedvéről ismert Boris Johnson meglepően komornak tűnt a miniszterelnöki hivatalban tartott sajtótájékoztatón. Ha ez esetleg nem győzött volna meg valakit a helyzet komolyságáról, a kedélyes megjegyzések és churchilli szófordulatok hiánya semmi kétséget nem hagyott afelől, hogy baj van. Ráadásul nagy. Egy ponton a miniszterelnök fáradt szemét a hallgatóságra emelve, a szavak súlyosságának látszólag teljes tudatában, politikustól talán szokatlanul lényegre törően kimondta, amit mindenki sejtett, de senki nem mert megfogalmazni. „Őszinte leszek Önökkel -kezde- több család, jóval több család fogja még elveszteni szeretteit idő előtt.” Ekkor azonban még nem tudhatta, hogy a kirobbanófélben lévő világjárvány nem csak a gazdaság bedöntésével fenyeget, de kis híján az ő életét is követeli majd.

A Covid-19 néven ismert koronavírus-járvány, amely mindeddig közel 250 000 emberi életet követelt, és megszámlálhatatlan vállalkozást tett tönkre szerte a világban, a Brit-szigeteket sem kerülte el. Az Egyesült Királyságban január 28-án regisztrálták az első megbetegedést, amelyet 187 000 másik követett. Ezidáig 28 446-an veszítették életüket.

Hamar világossá vált, hogy a vírus kezelésére bevezetett lezárások összeroppanthatják a gazdaságot. Az akkor frissen kinevezett pénzügyminiszter, *Rishi Sunak* tehát nem csak, hogy új gazdasági tervet kellett készítsen a Tavaszki Költségvetés bemutatásáig hátralevő mindössze néhány nap alatt, de a kialakult helyzet kezeléséhez a saját konzervatív reflexeivel is meg kellett küzdenie. Az eredmény a brit történelem egyik legnagyobb, legdrágább és legátfogóbb mentőcsomagja lett. Őfelsége Kormánya £330 milliárd (azaz körülbelül 135 ezer milliárd forint) értékben állami hitelgaranciával segíti meg a nehéz helyzetbe jutott cégeket, a működésképtelen cégek által foglalkoztatottak fizetésének 80%-át állja az állam, és a legkisebb vállalkozások, valamint sok étterem, kávézó és szálloda £10 000 (körülbelül 4 millió forint) segélyre jogosult. A független *Office for Budget Responsibility*, jelenleg úgy számol, hogy a mentőcsomag költsége eddig összesen körülbelül £40 milliárdra rúg, de a végösszeg valószínűleg jóval magasabb lesz majd.

Ugyan maga a csomag pozitív fogadtatásban részesült, hamarosan felerősödtek a kritikus hangok. Sokan a lezárásra vonatkozó rendelkezések viszonylag kései bevezetését kifogásolták, míg mások azok szükségességét kérdőjelezték meg. Hamarosan azonban ennél nagyobb gondokkal kellett megküzdenie a kormánynak. Április 5-e estéjén a miniszterelnök maga is kórházba került, az egészségügyi miniszter, a miniszterelnöki főtanácsadó, valamint Professzor Chris Whitty, az angol tisztifőorvos pedig már korábban karanténba vonult (az Egyesült Királyság országainak külön működő egészségügyi rendszere van). Ugyan a miniszterelnök az intenzív osztályt is megjárva végül szerencsére haza került, és azóta megszületett Wilfred nevű gyermeke is, felépülése egy ideig korántsem volt biztos. Habár Dominic Raab első miniszter jól végezte dolgát, a kormányfő távolléte így is gondokat okozott. Időközben a sajtó egyre többet cikkezett a védőfelszerelések hiányáról, a halálozási adatok pedig továbbra sem mutattak pozitív változást. Emellett a *Sunday Times*-nak adott [nyilatkozatában](#) egy kormánytanácsadó a kormány hosszú reakcióidejét, valamint magát a

miniszterelnököt tette felelőssé a kialakult nehéz helyzetért. A január 24-én megtartott első Cobra üléstől¹ Boris Johnson a kínai újév ünneplése ürügyén távolmaradt; Matt Hancock egészségügyi miniszter pedig azt mondta a tanácskozást követően, hogy a járvány mindössze kis kockázatot jelent az ország számára. A miniszterelnök összesen négy Cobra ülést mulasztott el. Ez azzal magyarázható, hogy időközben a Severn folyó kiöntött, évtizedek óta nem látott árvizet okozva; az Egyesült Királyság kilépett az Európai Unióból, és a miniszterelnök még a kormány teljes átalakítását is be kellett zsúfolja valahogy a naptárába. Na meg persze egy nyaralást. Így esett, hogy mire március 5-én a miniszterelnök megjelent a Kabinet Irodában összegyűlt nemzetbiztonsági ülésen, már javában égett a ház. A kórházakban kezdetben nem volt elegendő lélegeztető gép, a felnőtt gondozással foglalkozó intézményekben nem volt védőfelszerelés, és rohamosan fogytak az intenzív osztályok ágyai. Egy, a [Chilcot-vizsgálathoz](#) hasonló felelősségre vonás elkerülhetetlennek látszik. Az csak olaj a tűzre, hogy időközben nyilvánosságra hozták, hogy *Cygnus Művelet* néven a Nemzeti Egészségügyi Szolgálat (NHS) 2016-ban végzett egy gyakorlatot, amely során kiderült, hogy az ország egészségügyi szervezete nem áll készen egy nagy járvány kezelésére, mivel nincs elég lélegeztető gép, védőfelszerelés, és intenzív ágy. A whitehall-i kormánytanácsadók pedig, annak tartalmát túl érzékenynek találva, [titkosították a műveletről szóló jelentéseket](#). Meglepő lehet azonban, hogy az igény egy ilyesfajta számonkérésre nemcsak az ellenzéki padsorokban fogalmazódott meg. Sokatmondó, hogy a volt Konzervatív hadügyi államtitkár, Tobias Ellwood úgy fogalmazott, „sok nehéz kérdést kell majd feltenni” a járvány végeztével (félreértés ne essék, a brit politikában ez igen erős megfogalmazásnak számít). Ez persze nem azt jelenti, hogy Konzervatív képviselők bármivel vádolnák a kormányt, mindössze arról van szó, hogy a hibák kivizsgálása közös érdeknek tekinthető. Ennek megfelelően egy volt miniszter, a Konzervatív Greg Clarke által vezetett Tudományos és Technológiai Bizottság meg is kezdte a vizsgálódást.

Fontos megjegyeznünk, hogy mindez annak ellenére történik, hogy a kormány igen kézzelfogható eredményeket is jócskán fel tud mutatni. Múlt csütörtökön (azaz április 30-án) az aznap használt tesztek száma átlépte a 100 000-t, elérve ezzel a Matt Hancock által kitűzött, már-már lehetetlennek tűnő célt; pedig nyolc nappal korábban mindössze 18 000 tesztet sikerült csak végezni. Olyan cégek, mint a Burberry, Jaguar-Land Rover, Dyson, Rolls-Royce, Aston Martin vagy BAE háborús üzemmódra kapcsolva átálltak vagy a lélegeztető gép, vagy a védőfelszerelés gyártásra. Emellett a hadsereg mindössze kilenc nap alatt felépítette a Nightingale kórházat, amely kizárólag koronavírusos betegeket kezel. Eközben a le- és bezárások működni látszanak - olyannyira, hogy a miniszterelnök bejelentette, a járvány tetőzött.

Azonban a vírus elleni küzdelem még nem ért véget, így az sem megítélhető, hogy a miniszterelnök és kormánya milyen arányban hozott jó és rossz döntéseket. Főként, hogy azok legfontosabbika még hátra van. Ha a lezárásokról és korlátozásokról szóló döntéseket nehéz volt meghozni, azok feloldásának időzítése egyenesen idegtépő lesz. Ezt jól mutatja, hogy Boris Johnson már kétszer elhalasztotta a lazításról szóló átfogó terv ismertetését. Ez annak lehet köszönhető, hogy a kabinet egy jó része az úgynevezett R szám lekövetésével van elfoglalva. Az R, azaz reprodukciós ráta, azt jelöli, hogy egy fertőzött egyén hány másiknak adja tovább a vírust átlagosan. Amennyiben a szám egy alatt marad, a vírus

¹ A Cobra üléseket nemzetbiztonsági kérdések megvitatására hívják össze a Kabinetirodába. Általában a miniszterelnök vezeti őket.

leszállóágban van, ha azonban a felé emelkedik, hamar megtelhetnek a kórházi ágyak. Ez a szám Nagy-Britanniában jelenleg 0.6 és 0.9 között lehet, de regionálisan jelentős eltéréseket mutat. Éppen ezért az is megeshet, hogy az ország eltérő részein más-más időben oldják majd fel a korlátozásokat. Michael Gove kancelláriaminiszter május negyedikén este jelentette be, hogy a megígért aznapi időpont helyett jövő héten tudnak majd pontosabban mondani. Az időzítés eldöntése Johnson miniszterelnök életének talán legfontosabb döntése lesz. Ha túl későn lazít, összeomolhat a gazdaság, ha túl korán, az újabb hullámmal fenyeget, és a gazdasági károk mellett összeroppanhat az egészségügy is.

Akármilyen kemény is a küzdelem, a vírus által teremtett helyzet legalább egyértelműen kijelöli a kormány feladatát: le kell azt győzni. A járvány utáni globális politikai térben megtalálni a helyét, eldönteni, hogy mit kezd egy erősödő és diplomáciájában egyre agresszívabbá váló Kínával egy sokkal kevésbé egyértelmű kihívás lesz. Egy valami világosan látszik: a brit demokrácia egészsége, a képviselők, újságírók és állampolgárok véleménynyilvánítási szabadsága és kedve nemhogy nem csökkent, de erősödött, és azt a vírusra való hivatkozással sem próbálják meg elnyomni. A sok szomorúság és ijesztő globális fejlemény közepette ez némi bizakodásra ad okot.

2020.05.06. Lissák Domonkos